

Fræðilegar forsendur auðlindagjalds

**Sjávarútvegsráðstefnan 2014
Grand Hótel Reykjavík
20.-21. nóvember 2014**

Daði Már Kristófersson
Forseti félagsvísindasviðs
Dósent í auðlindahagfræði
Háskóli Íslands

Rök fyrir auðlindagjaldi

- Nýting sumra auðlinda skapar umframhagnað og afnotagjald fyrir notkun er eðlileg
- Skattlagning auðlindahagnaðar leiðir ekki til sömu neikvæðu afleiðinga fyrir hagkerfið og skattheimta almennt

Hagkvæm gjaldtaka???

- Forsendur
 - Gerum ráð fyrir að ríkið hafi ákveðnum verkefnum að sinna
 - Ekki verður hjá því komist að fjármagna þau - t.d. með skattheimtu eða auðlindagjöldum
- Spurningin er: hvernig ætti að standa að fjármögnun þannig að neikvæð áhrif á hagkerfið séu sem minnst?

Almennt um áhrif skatta

- Skattheimta hefur að jafnaði neikvæð áhrif á hagkerfið
 - Tekjuskattar draga úr hvatanum til að afla tekna
 - Neysluskattar hafa áhrif á neysluhegðun
- Sumir umhverfisskattar og auðlindagjöld hafa lítil neikvæð áhrif

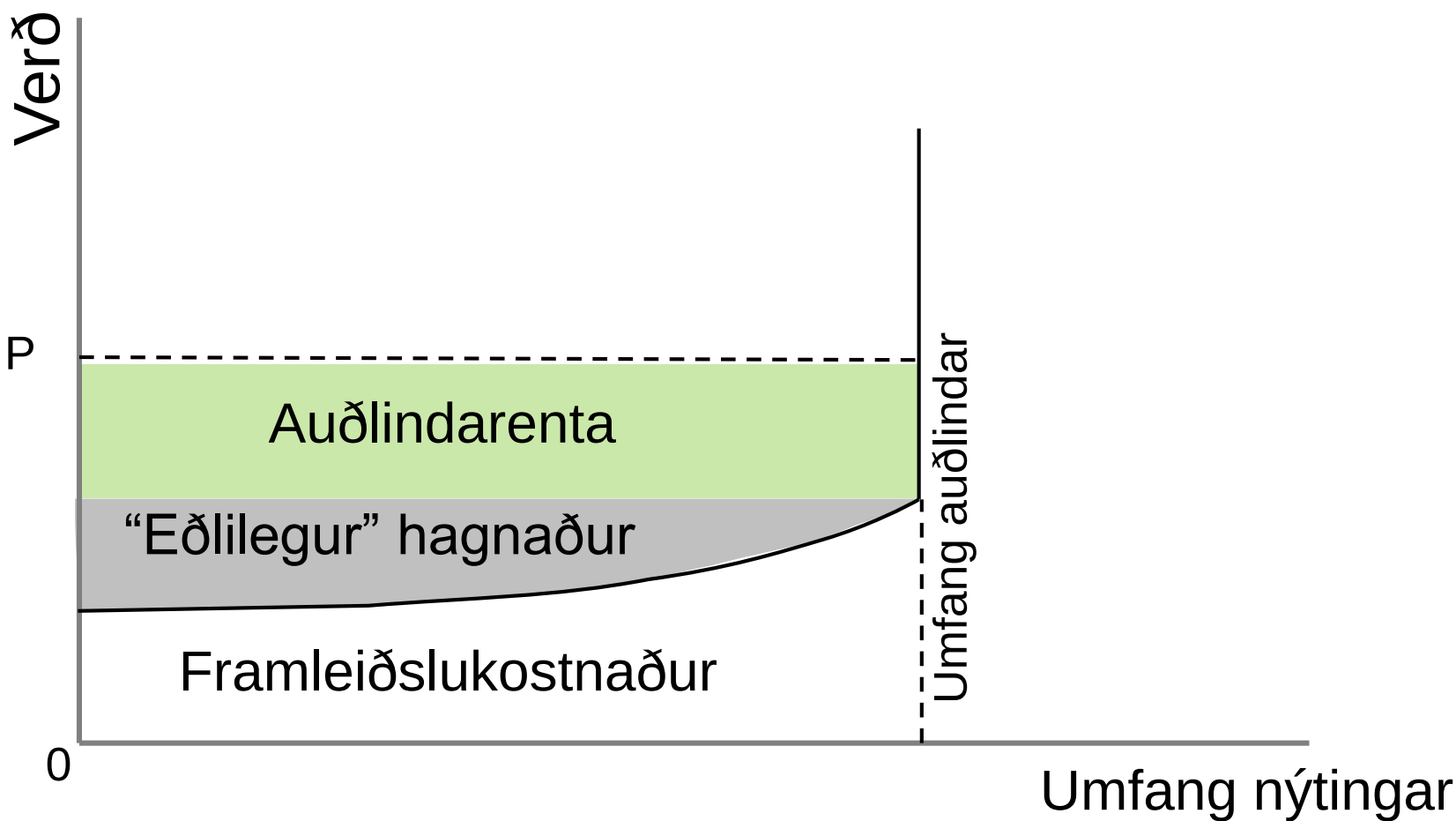
Gallar auðlindagjaldtöku

- Hagnaðarvon er sterkur hvati til nýsköpunar – einnig á sviði náttúruauðlinda
- Erfitt að gera gjaldtöku þannig úr garði að hún hafi ekki áhrif á hvatann til að leita nýrra leiða til að skapa arð með nýtingu náttúrugæða – sköpun auðlinda

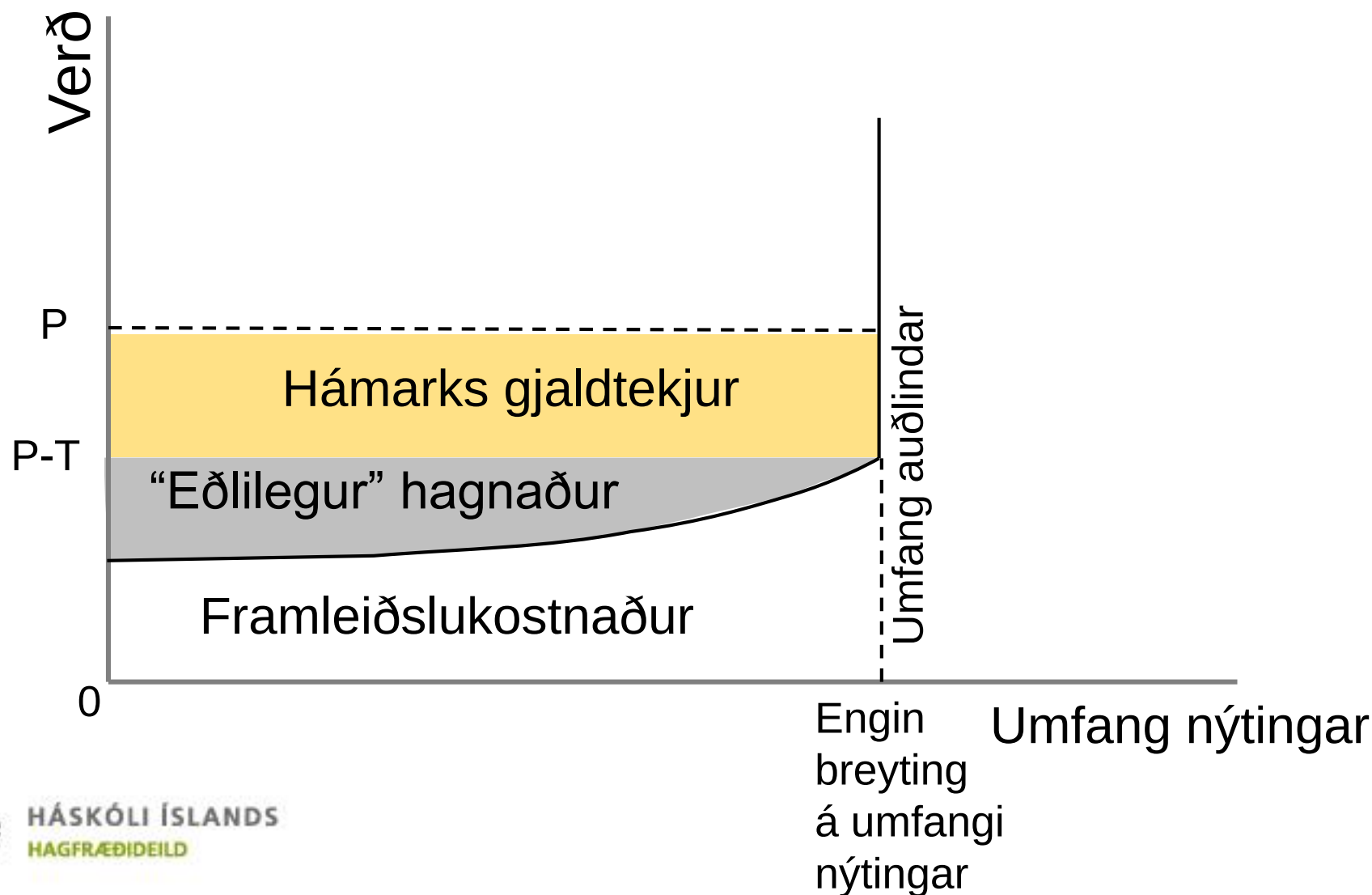

Dæmi – ein auðlind

Skattlagning breytir ekki hegðun

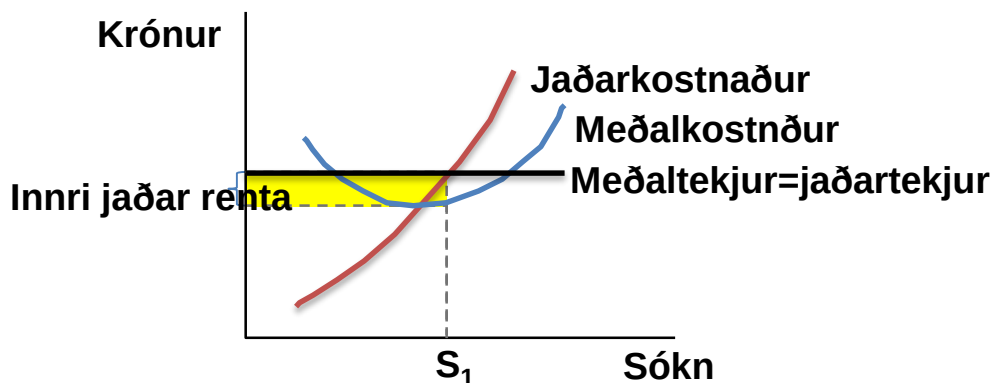
Raunveruleiki auðlindanýtingar

- Erfitt að greina auðlindaarð frá öðrum uppsprettum arðs
 - Hagnaður, aðstöðurenta, kostnaður fastra framleiðslupátta...
- Margbreytileiki einkennandi
 - Mismunandi auðlindir
 - Nýtingaraðilar
 - Aðstæður...

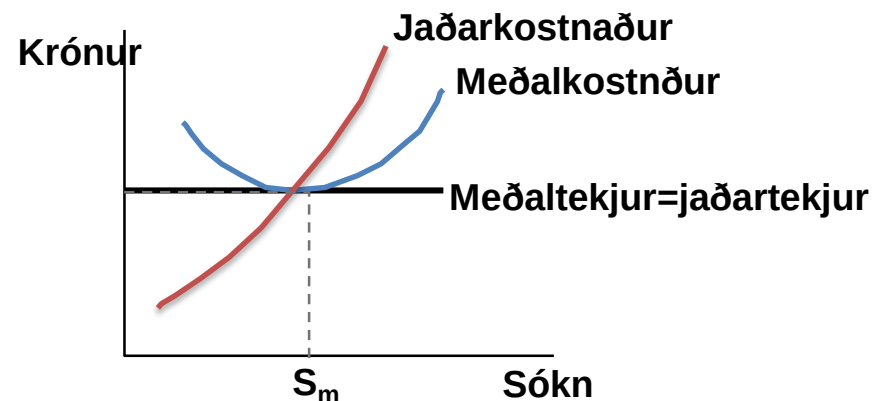

Opnar fiskveiðar, misleit veiðiskip

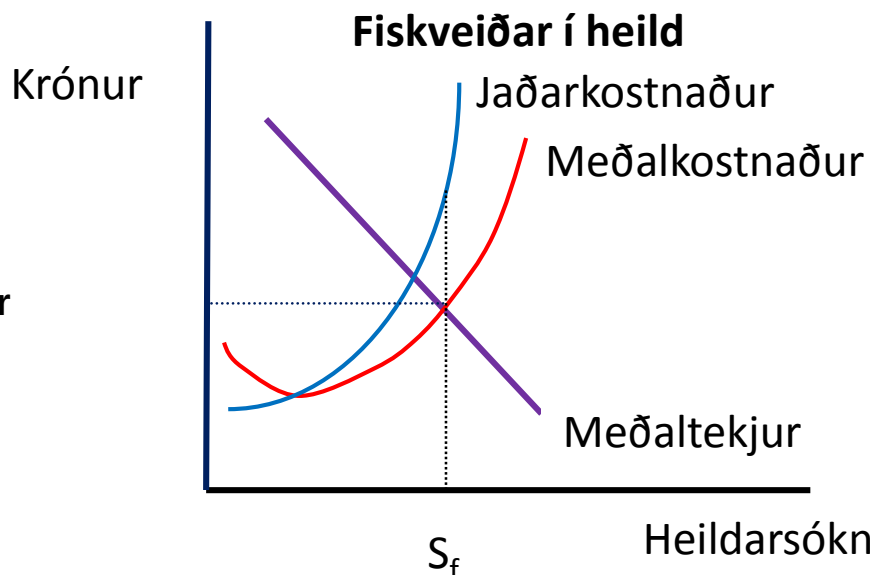
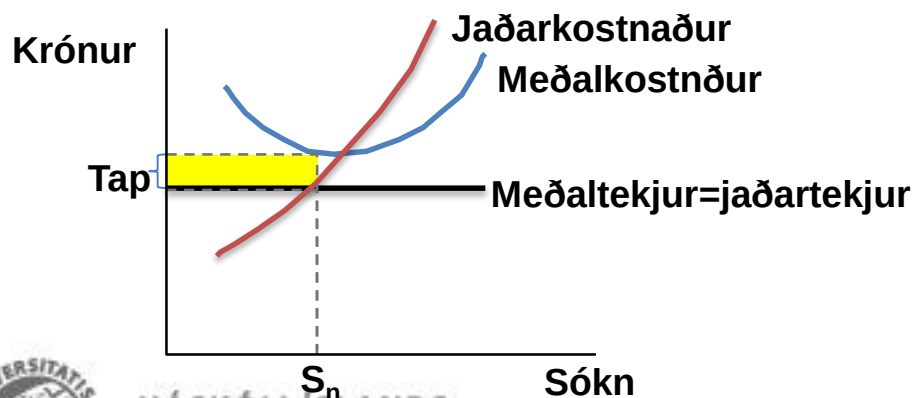
(a) Skip 1 með hagnað

(b) Skip m á núlli

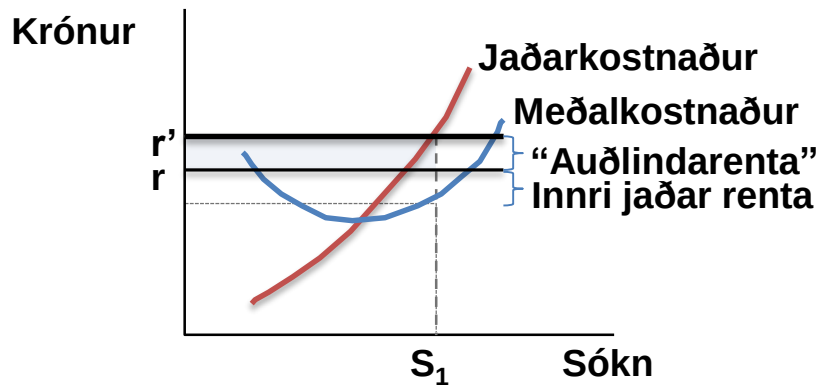

(c) Skip n með tapi

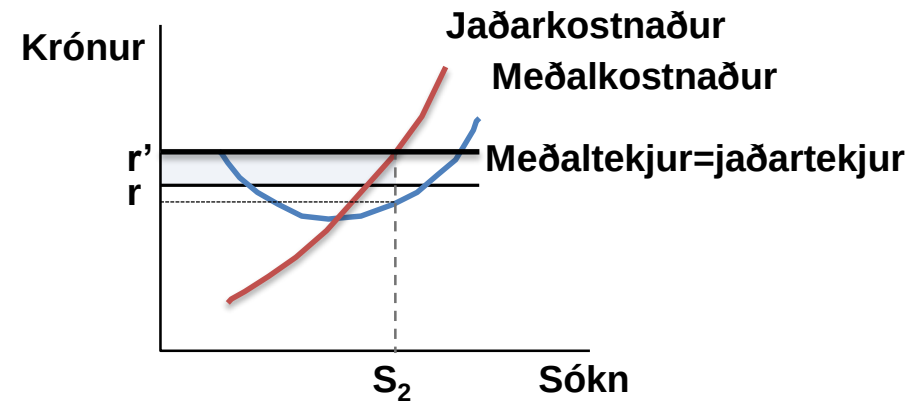

Áhrif góðs skipulags fiskveiða

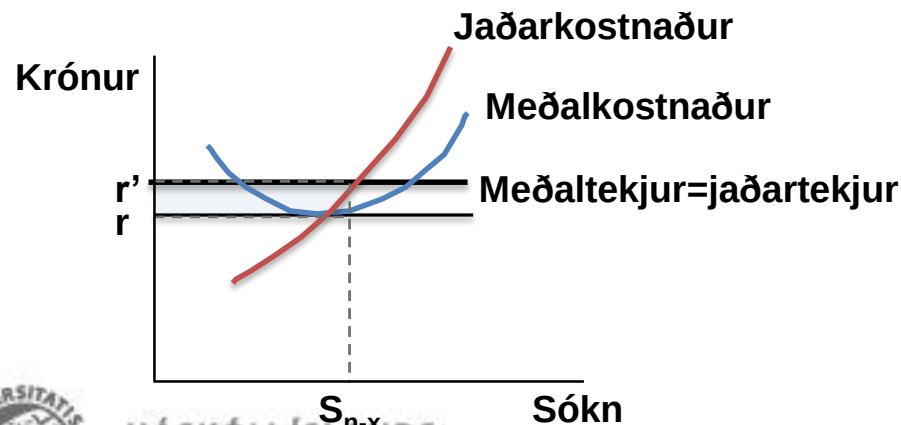
(a) Skip 1

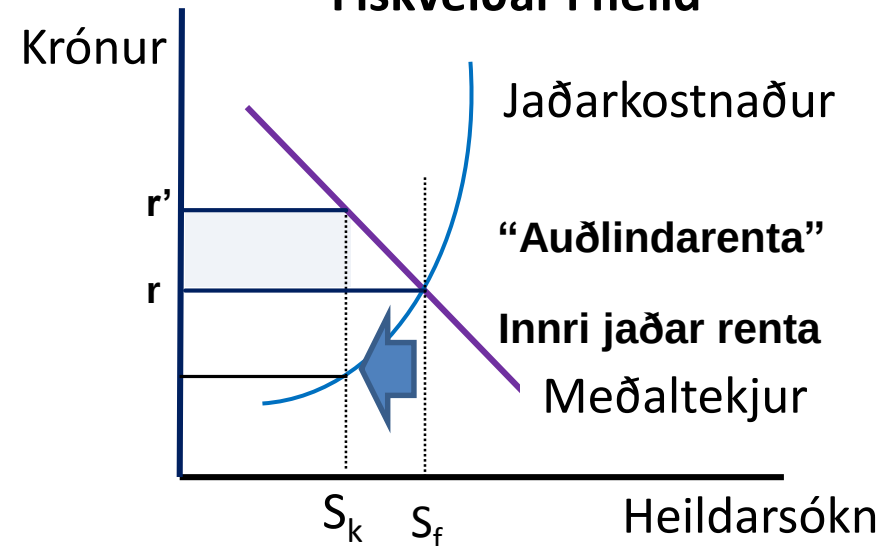
(b) Skip 2

(c) Skip $n-x$

Fiskveiðar í heild

HÁSKÓLI ÍSLANDS
HAGFRÆÐIDEILD

Kvótaskerfið og auðlindarentan

- Kvótaskerfi leiðir til samdráttar í sókn
- Minna ábatasamar útgærðir selja kvóta til ábatasamari útgærða – hagræðing
- Kostnaður lækkar (verð hækka) og hagnaður eykst
- Einungis hluti hins mælda hagnaðar er eiginleg auðlindarenta

Er auðlindarenta í sjávarútvegi?

- Já, sennilega – en mjög breytileg
 - Milli ára
 - Milli tegunda
 - Milli fyrirtækja
- Óvissa um áreiðanleika bæði tekna og gjalda

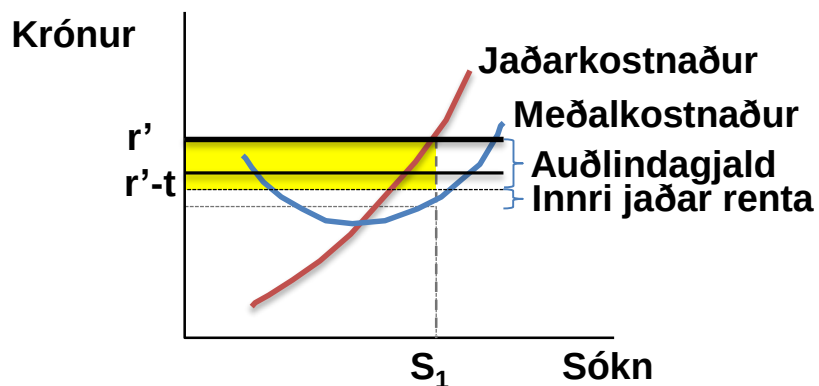

Hvernig auðlindagjald?

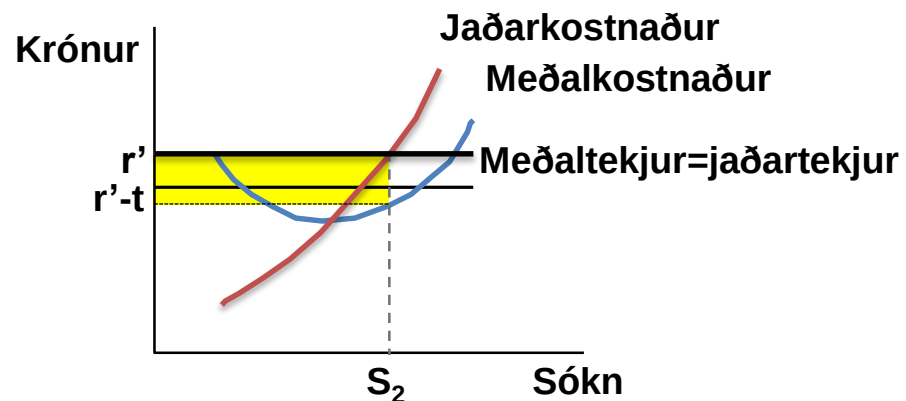
- Fast gjald á magneiningu
 - Fast hlutfall
aflaverðmætis
 - Sérstakur tekjuskattur
 - Sérstakur rentuskattur
- Einfalt, en hætta á
ofgjaldtöku
- Einfalt, en bæði hætta
á ofgjaldtöku og
undanskotum
- Flókið og hætta á
undanskotum

Áhrif gjaldtöku

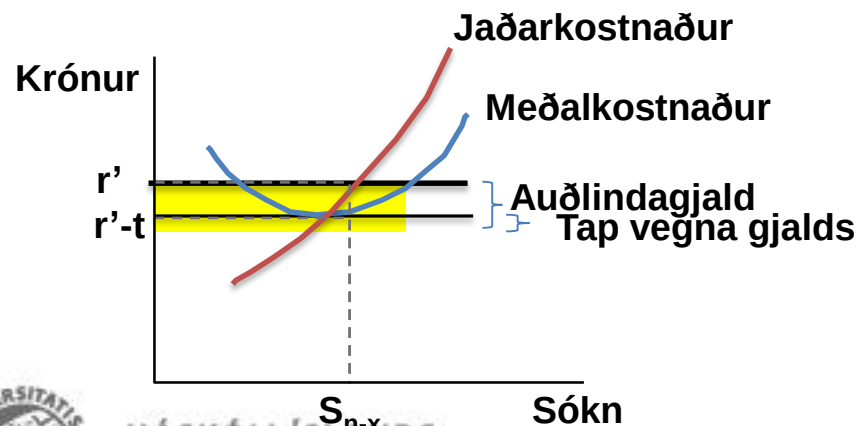
(a) Skip 1

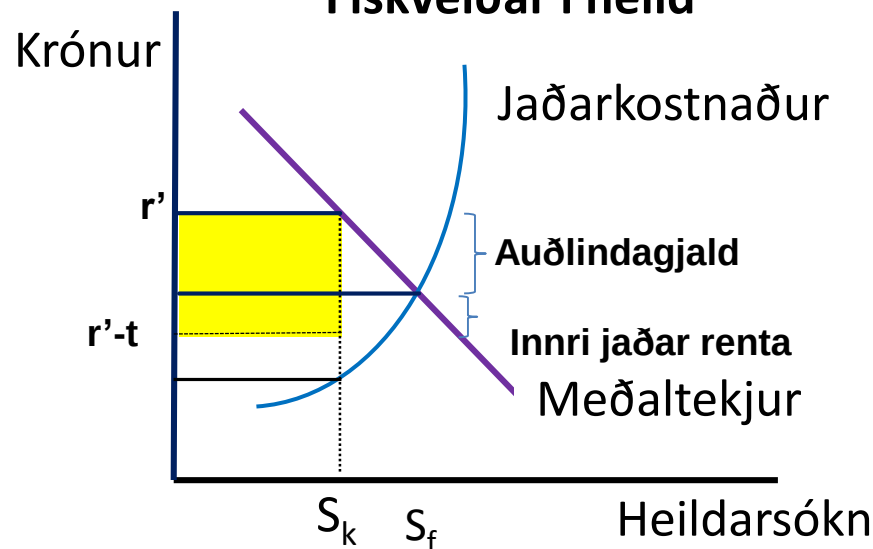
(b) Skip 2

(c) Skip $n-x$

Fiskveiðar í heild

Samantekt

- Aðgangur að vel stýrðum fiskveiðum getur verið mjög ábatasamur
- Gjaldtaka getur verið hagkvæm leið til að afla ríkinu tekna
- En...
- Erfitt er að einangra auðlindarentu í sjávarútvegi
- Mikilvægt er að viðhalda hagnaðarvon

Endir

